

EROL ERDOĞAN

OYUN KİMİN?

Çocuk ve Oyuna Dair Toplumsal Bir Yüzleşme

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2023

Sertifika no: 49821

İz Yayıncılık: 1353

Düşünce Dizisi: 158

ISBN: 978-605-326-772-0

1. baskı, İstanbul 2023

Oruçreis Mahallesi, Tekstilkent Caddesi

Koza Plaza B Blok No: 12 Kat: 15/151 Esenler / İstanbul

Telefon: (212) 5207210

www.iz.com.tr

E-posta: bilgi@iz.com.tr

Editör: Selahattin Bayraktar

Tashih: Vildan Erdoğan

Kapak Tasarımı: Furkan Pehlivan

Sayfa Tasarımı: Medine Efe

Çizgiler: Hilye Melis Erdoğan

Basıldığı yer: Mega Basım Yayın San. Tic. A.Ş. (Sertifika No: 44452)

Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No: 3/1 Baha İş Merkezi

A Blok 34310 Haramidere, İstanbul Türkiye

OYUN KİMİN?

Çocuk ve Oyuna Dair Toplumsal Bir Yüzleşme

EROL ERDOĞAN

iz

Erol Erdoğan; 1969 yılında Sinop'ta doğdu, İstanbul'da yaşıyor. Lisansını ilahiyatta, yüksek lisansını sosyolojide tamamladı. *Nida, Mavikuş, Şehrengiz, Bengisu.Net, Yeni Dünya, SPD Sosyal Politikalar, İSMEK El Sanatları, Minika Go, Minika Çocuk* dergilerinin kurucu ekiplerinde yer aldı. Siyasi partilerde il başkanlığı ve genel başkan yardımcılıklarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarında yöneticilik yaptı. *Millî Gazete, Dünyaya Yeni Söz, Yeni Şafak, Radikal, Yeni Birlik gazeteleri ile Yeni Dünya, Nida, Millî Şuur, Tohum, CF, Kültür Ajanda, Fikirname, ÇETO* dergilerinde yazıları, *Şehrengiz, Ay Vakti, Tütün ve Aydos* dergilerinde şiirleri yayımlandı. ARGETUS Araştırma'nın danışmanlığını yürütmektedir.

Deneme

İnsan Mevsimi (2013)

Oruç Mevsimi (2016)

Günbegün (2017)

Oyun Sözü (2017)

Saklambosi (2019)

Nâpsak Bu Gençleri? (2021)

Oyun Kimin? (2023)

Oyun Setleri

Çocuk Oyunları (5 kitap, 2014)

Haydi Oyuna (Vildan Erdoğan ile. 6 kitap, 2022)

Belgesel

Oyun Sözü (2017, 10 bölüm)

İçindekiler

KİTABIN HİKÂYESİ

OYUNUN YENİDEN KEŞFİ

Budapeşte’de Oyun Hatırlamaca.....	17
Oyun Saymaca Oyunu.....	23
Kartopu Oynamak Neden Hatırlanmaz?.....	27
Yeniden Keşif: Evde Oyun.....	32
Kaybedip Satın Alınan Terapi.....	35

OYUNSUZLAŞMANIN YEDİ HÂLİ

Evin Oyunsuzlaşması.....	41
Sokağın Oyunsuzlaşması.....	43
Yetişkinlerin Oyunsuzlaşması.....	47
Dijitalin Oyunsuzlaşması.....	49
Caminin Oyunsuzlaşması.....	50
Okulun Oyunsuzlaşması.....	56
Çocuğun Oyunsuzlaşması.....	58

MODERN DÖNEM OYUN HURAFELERİ

Sürekli Oyuncak Almak.....	61
Oyunun Eskisi, Unutulmuşu, Kaybolmuşu.....	66
Çocukların Oyun Sevmediğini Zannetmek.....	73
“Burada Oyun Olmaz” Mekânları.....	77

DEVAM EDEN ÇOCUK OYUN ARKADAŞLIĞI

Güneş Işığını İp Yapıp Atlayan Kız.....	81
Çınar Yaprağında Oyun.....	85
Mülteci Çocukların Oyun Oyuncak Özlemi.....	86
Toprak ve Çamurla Oynamak.....	88
Ayakkabısını Oyuncak Ele Çeviren Sedanur.....	91
Mehmet Ali'nin Daldan Roketatarı.....	93
Asım'ın Oyun Kitap Çocuk Üçlüsü.....	95
Balkondan Balkona İsim Şehir.....	96
Çocukluğumun Erenköy Oyun İstasyonu.....	98
Ankara'dan Sinop'a Oyun.....	100
Hiç Oyun Oynamadığını Sanan Arkadaşım.....	102
Gümülcineden Sultanbeyli'ye Bitmeyen Oyun.....	104
Oyunun Kedicesi	106
Olağan Dışı Dönemlerde Çocuk ve Oyun.....	109

DİJİTAL DÖNÜŞÜMDE OYUN

Çocuğuna İnternette Oyunu Yasaklayan Doktor.....	117
Dedesine Top Öğreten Çocuktan Online Oyun Çağına.....	119
Oyunla İçselleştirilen İslam Karşıtlığı.....	125
Fizik Âlemden Dijital Âleme Oyun Geçişi.....	128
İki Oyun Mecrasının Farkları Üzerine	130

SONUÇ ANALİZLERİ VE ÖNERİLER

Oyundaki Dev Boşluğu Doldurmak.....	135
Oyun Kiminse Çocuk Onundur!.....	138
Oyunlara Dair Öneriler.....	144
Örnek Olay İncelemesi	146

*her defasında cümlelerimizi
açıkta bırakıp yalınayak gidiyoruz
korkularımızı heybemizden ne zaman düşürsek
alıp yeniden yüklüyoruz
düşe kalka tırmanıyoruz yokuşlarda
gelemeden gidenler kadar korkusuz
ve merak dolu bakışlarla çocuksu
aşksız, ihanetsiz, rüyasız
nice şehirler ve dağlar geçiyoruz
çıplak çırılçıplak ruhlarımızla
hâlbuki ne çok aşkla
aşındırmıştık toprak ve taştan yolları*

(uzun yola dair birinci söz, erol erdoğan)

Kitabın Hikâyesi

“Oyun Kimin?” kitabı, benim iki serüvenimin kesiştiği noktada vücut buldu.

İlkokuldan mezun olduktan üç sene sonra ortaokula başladım. Üç yıllık gecikmeden dolayı ortaokul, lise, üniversite hatta yüksek lisansta, sınıf arkadaşlarım genellikle benden birkaç yaş küçük oldu. Yaş farkı, arkadaşlarım arasında bana ağabeylik rolü yükledi. Ağabeylik rolü, başkanlık ve temsilcilik gibi sorumluluklarla da zaman zaman birleşti.

Okul, yurt, öğrenci kulübü, topluluk, dernek, vakıf ortamlarında benden beklenen ağabeylik rolü, akranlarım ile yetişkinler arasında aktif bir konumlanma sağlıyordu. Konumlanışım, iki tarafın birbirlerine yönelik düşüncelerini, tutumlarını ve davranışlarını gözlemleme imkânı verdi. Yıllarca, gençlerin büyüklerine yönelik ön yargılarına ilk elden şahit olduğum gibi öğretmenler, anneler, babalar, siyasetçiler, hayırseverler başta olmak üzere toplumun gençlere yönelik yaklaşımlarına da şahitlik ettim.

Bu şahitlikler ve muhataplıklar, kuşaklararası farklılaşma, çatışma ve iletişim gibi konularda zihin yormamı sağladı. Süreç içinde araştırmalarımı, düşüncelerimi ve önerilerimi yazmaya ve anlatmaya çalıştım. *Millî Gazete*'de “Çatısız Okul” adlı köşemdeki yazılar, bu bahisteki ilk somut metinlerim sayılır. Sonrasında da gençlikle ilgili yüzlerce seminer,

konferans, panel, sempozyum, televizyon konuşmam ile gazete ve dergi yazılarım oldu.

2014 yılından itibaren de ARGETUS bünyesinde çok sayıda gençlik araştırmasının içinde bulundum. Gençlik konusu çocuk, eğitim, spor, kültür, aile gibi alanlarla da ilgili olmak anlamına geliyordu.

2021 yılında yayımlanan *Nâpsak Bu Gençleri? - Gençlerle İlgili Ön Yargıların Analizi* kitabı bu serüvenimin en büyük ürünüdür. Zaman içinde, Gençler İçin Büyükleri Anlama Rehberi ve Büyükler İçin Gençleri Anlama Rehberi türünde seminerlerim de oldu.

Oyun Kimin? kitabına giden yolda, ikinci serüvenim ise oyunlarla ilgili. Behiye Betül ve Hilye Melis, 90'ların sonunda, oyun çağına gelince, onlarla oynarken çocukluğumdaki oyunlardan bazılarını unuttuğumu fark etmem, beni oyunlarla ilgili çalışmaya yönlendirdi. 2007 yılında, *Star* gazetesi okuyucuları için Sahil ve Kumsal Oyunları kitapçığını yayına hazırladım. 2013'te yayımlanan İnsan Mevsimi'nde oyun başlıklı bir bölüm vardı. 2014'te İstanbul Kitapçısı beş kitaplık oyun setimi yayımlandı. 2017'de Oyun Sözü çalışmasıyla Trakya ve Batı Trakya'da oyunlarımızın sözlü unsurlarını derleyerek, bir kitap ve on bölüm belgesel hazırladım. Oyun tekerlemelerinin etimolojik, sosyolojik ve kültürel yönlerini anlattığım *Saklambosi* adlı kitabım 2020'de okuyucuyla buluştu. 2022 yılında Erkam-Prıltı Yayınlarına eşim Vildan Hanım'la birlikte altı kitaplık oyun seti hazırladık. Oyun ve toplum ilişkisine dayanan bir perspektifle hazırladığım "Şehirleşmede Çocuğa Görelik" başlıklı yaklaşımı, her defasında geliştirerek, sempozyum ve çalıştay türü bilimsel ortamlarda üç dört defa sundum.

Gençlerle yetişkinler arasındaki kuşak farklılaşmaları ve büyüklerin gençlere yönelik ön yargıları üzerinde çalışırken,

eş zamanlı olarak oyunların sosyal, kültürel, dini boyutlarını yeniden anlama çabalarım ve oyunsuzlaşma süreçlerine yoğunlaşmam, kuşak farklılaşmalarının hızlıca çatışmaya dönüşmesinde toplumun oyundan kopuşunun etkili bir amil olduğunu görmemi sağladı. Oyun, anlama ve aktarım zemini sağlayan bir süreç. Bu verimli sürecin zayıflaması, en başta kuşak çatışmalarını ve ön yargıları çoğaltıyor. Oyunsuzlaşma nedeniyle etkileşim zemininin kaybolması, kuşak çatışmalarını artırdığı gibi kültürel aktarımı eksiltiyor, değerlerin kuşaklarca yeniden üretimini olumsuz etkiliyor, çocukluğun anlamını zayıflatıyor, fiziki ve psikolojik sağlamlık kazanımını da ertelıyor hatta akran ilişkilerindeki esnekliği, dostluğu ve paylaşımcılığı da zedeliyor.

Oyun Kimin? kitabı böyle iki serüvenin ortak ürünü.

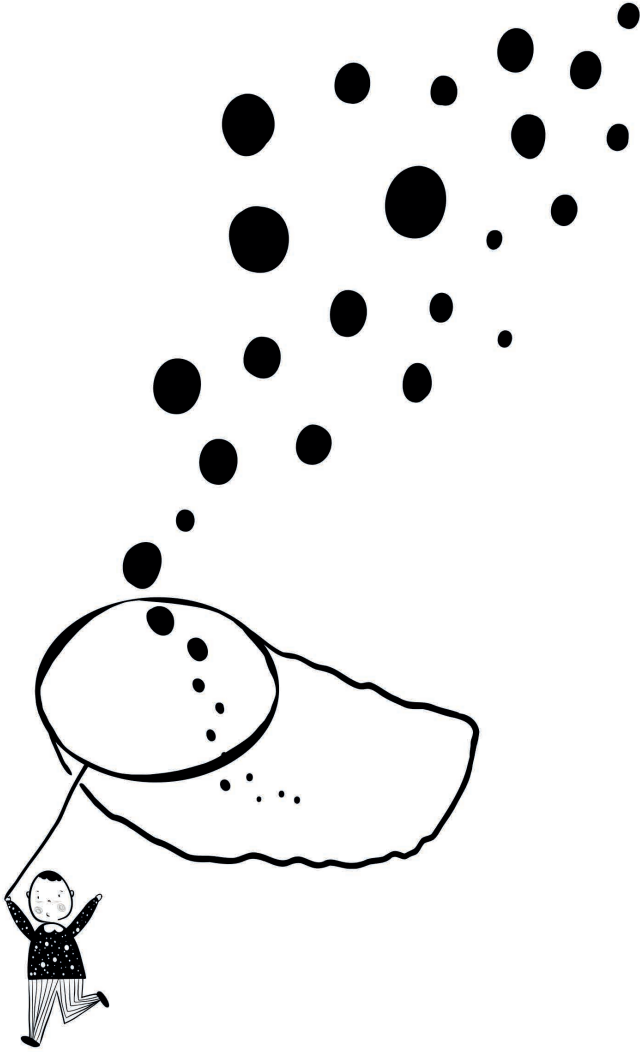
Nâpsak Bu Gençleri? kitabını takdim ederken “Gençleri anlama çabama, sizi de ortak etmek istedim” demiştim. Benzer cümleyi bu kitap için de kurmak istiyorum. Çocukluğu, oyunu, oyunsuzlaşmayı, dijital dönüşümde oyunu anlama çabama dostlarımı ve okuyucularımı ortak etmek istedim. Benimki, anlatmaktan çok anlama çabasıdır. Çocuğun aile, eğitim, cami, okul, sokak, toplum, kültür, arkadaşlık ilişkilerine, bir de oyun penceresinden bakmak hepimize farklı analizler yapma imkânı sağlayacaktır. *Oyun Kimin?* kitabının amacı budur.

“Her şeyi oyuna bağlıyorsun” şeklinde düşüneceklere, niyetimin bu olmadığını söylemek isterim. Kayıpları telafi ederek, oyunu, olması gereken çizgiye çekmek istiyorum. Ayrıca oyun üzerinden toplumu gözlemliyorum ve analiz ediyorum.

Oyun Kimin? kitabı, bir yönüyle *Nâpsak Bu Gençleri?* ve *Saklambosi* kitaplarının da tamamlayıcısı vazifesi görecektir. İsteyenler, onlara da müracaat edebilir.

Bir de ricam var: Hızlandırılmış çağın insanlarından, bu kitabı, yavaş ve sindirerek, tartışarak ve tartarak, itirazlar veya örnekler geliştirerek okumalarını bekliyorum. Hızlı okuyarak, anlamı geride bırakmayın lütfen.

Oyun Kimin? kitabının zihin açıcı olmasını diler, oyun ile çocuğun arasını sıkı tutanlara selam ederim.

Oyunun Yeniden Keşfi
